

I

(Įstatymo galią turintys teisės aktai)

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2012/13/ES

2012 m. gegužės 22 d.

dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 82 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

perdavus teisėkūros procedūra priimamo akto projektą nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

pasikonsultavę su Regionų komitetu,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽²⁾,

kadangi:

(1) Sąjunga užsibrėžė tikslą puoselėti ir plėtoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Pagal 1999 m. spalio 15–16 d. Tampereje posėdžiavusios Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės išvadas, ypač jų 33 punktą, abipusio teisminių institucijų sprendimų ir nutarčių pripažinimo principas turėtų tapti teismo bendradarbiavimo Sąjungoje civilinėse ir baudžiamosiose bylose kertiniu akmeniu, nes pagerinus abipusį pripažinimą ir užtikrinus būtiną teisės aktų derinimą būtų sudarytos palankesnės sąlygos kompetentingoms valdžios institucijoms bendradarbiauti ir teisminei asmens teisių apsaugai užtikrinti;

(2) 2000 m. lapkričio 29 d. Taryba, vadovaudamasi Tampere Europos Vadovų Tarybos išvadomis, priėmė sprendimų baudžiamosiose bylose abipusio pripažinimo principo įgyvendinimo priemonių programą ⁽³⁾. Prog-

ramos įžangoje nurodoma, kad abipusio pripažinimo principas „skirtas ne tik valstybių narių bendradarbiavimui stiprinti, bet ir didinti asmens teisių apsaugą“;

(3) kad būtų galima įgyvendinti sprendimų baudžiamosiose bylose abipusio pripažinimo principą, valstybės narės turi pasitikėti viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis. Abipusio pripažinimo principo taikymo laipsnis labai priklauso nuo keleto kriterijų, be kita ko, įtariamųjų arba kaltinamųjų teisių apsaugos mechanizmų ir bendrų būtiniausių standartų, reikalingų siekiant sudaryti palankesnes abipusio pripažinimo principo taikymo sąlygas;

(4) sprendimų baudžiamosiose bylose abipusis pripažinimas gali būti veiksmingas tik esant pasitikėjimui, kai ne tik teisminės institucijos, bet ir visi baudžiamojo proceso dalyviai pripažįsta kitų valstybių narių teisminių institucijų sprendimus lygiaverčiais savo priimtiems sprendimams, o tai reiškia pasitikėjimą ne tik kitų valstybių narių taisyklių tinkamumu, bet ir pasitikėjimą teisingu tų taisyklių taikymu;

(5) teisė į teisingą bylos nagrinėjimą įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje. Chartijos 48 straipsnio 2 dalimi užtikrinama teisė į gynybą;

(6) Chartijos 6 straipsnyje ir EŽTK 5 straipsnyje įtvirtinta teisė į asmens laisvę ir saugumą. Ta laisvė negali būti ribojama labiau nei tai yra leidžiama pagal EŽTK 5 straipsnį ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką;

(7) nors visos valstybės narės yra EŽTK šalys, patirtis parodė, kad tai ne visada savaime suteikia pakankamai pasitikėjimo kitų valstybių narių baudžiamojo teisingumo sistemomis;

(8) abipusiam pasitikėjimui stiprinti būtinos išsamios procesinių teisių ir garantijų, kylančių iš Chartijos ir EŽTK, apsaugos taisyklės;

⁽¹⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 48.

⁽²⁾ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2012 m. balandžio 26 d. Tarybos sprendimas.

⁽³⁾ OL C 12, 2001 1 15, p. 10.

- (9) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 82 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė nustatyti tokias valstybėse narėse taikytinas minimalias taisykles, kokių reikia nuosprendžių ir teismo sprendimų abipusiam pripažinimui bei policijos ir teisminiam bendradarbiavimui tarpvalstybinio pobūdžio baudžiamosiose bylose palengvinti. Tame straipsnyje kalbama apie „asmenų teises baudžiamajame procese“ kaip apie vieną iš sričių, kurioje gali būti nustatytos minimalios taisyklės;
- (10) bendros minimalios taisyklės turėtų padidinti pasitikėjimą visų valstybių narių baudžiamojo teisingumo sistemomis, o tai savo ruožtu turėtų sudaryti sąlygas veiksmingesniam teisminiam bendradarbiavimui esant tarpusavio pasitikėjimui. Tokios bendros minimalios taisyklės turėtų būti nustatytos baudžiamajame procese pateikiamos informacijos srityje;
- (11) 2009 m. lapkričio 30 d. Taryba patvirtino rezoliuciją dėl Veiksmų plano, skirto įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinėms teisėms stiprinti ⁽¹⁾ (toliau - Veiksmų planas). Veiksmų plane buvo raginama palaipsniui tvirtinti priemonės, susijusias su teise į vertimą raštu ir žodžiu (A priemonė), teise į informaciją apie teises ir kaltinimus (B priemonė), teise į teisinę konsultaciją ir teisinę pagalbą (C priemonė), teise informuoti gimines, darbdavius ir konsulines įstaigas (D priemonė) ir susijusias su specialiomis pažeidžiamų įtariamųjų ar kaltinamųjų apsaugos priemonėmis (E priemonė). Veiksmų plane pabrėžiama, kad tvarka, kuria jame nurodytos teisės, yra tik orientacinė, o tai reiškia, kad atsižvelgiant į prioritetus ji gali būti keičiama. Veiksmų planas skirtas veikti kaip visuma, t. y. jo visiškai nauda bus juntama tik įgyvendinus visus jo elementus;
- (12) 2009 m. gruodžio 11 d. Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino Veiksmų planą ir jį įtraukė į Stokholmo programą „Atvira ir saugi Europa piliečių labui ir saugumui“ ⁽²⁾ (2.4 punktas). Europos Vadovų Taryba pabrėžė, kad Veiksmų planas nėra baigtinis ir paragino Komisiją išnagrinėti kitus įtariamųjų ir kaltinamųjų būtiniausių procesinių teisių elementus ir įvertinti, ar siekiant skatinti geresnį bendradarbiavimą toje srityje būtina spręsti kitus klausimus, pavyzdžiui, klausimą dėl nekaltumo prezumpcijos;
- (13) pirmoji pagal Veiksmų planą priimta A priemonė buvo 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimą žodžiu ir raštu baudžiamajame procese ⁽³⁾;
- (14) ši direktyva susijusi su Veiksmų plane numatyta B priemone. Ja nustatomi bendri minimalūs standartai, taikytini informacijai apie teises ir kaltinimus, kuri turi būti pateikta asmenims, įtariamiesiems arba kaltinamiesiems įvykdžius nusikalstamą veiką, kad būtų galima stiprinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą. Ši direktyva grindžiama Chartijoje, ypač jos 6, 47 ir 48 straipsniuose, nustatytomis teisėmis, remiantis EŽTK 5 ir 6 straipsniais, kaip juos išaiškino Europos Žmogaus Teisių Teismas. Šioje direktyvoje vartojamas terminas „kaltinimas“, skirtas aprašyti tą pačią koncepciją, kaip ir terminas „kaltinimas“, naudojamas EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje;
- (15) 2010 m. balandžio 20 d. Komunikate „Sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę Europos piliečiams. Stokholmo programos įgyvendinimo veiksmų planas“ Komisija nurodė, kad 2010 m. ji pateiks pasiūlymą dėl teisės į informaciją apie teises ir kaltinimus;
- (16) ši direktyva turėtų būti taikoma įtariamiesiems ir kaltinamiesiems nepaisant jų teisinės padėties, pilietybės ar tautybės;
- (17) kai kuriose valstybėse narėse sankcijas už sąlyginai nedidelius pažeidimus turi kompetenciją paskirti kita nei teismas, turintis jurisdikciją baudžiamosiose bylose, valdžios institucija. Tai gali būti, pavyzdžiui, eismo pažeidimai, kurie padaromi itin dažnai ir kurie gali būti nustatomi vykdant eismo kontrolę. Tokiais atvejais būtų nepagrįsta reikalauti, kad kompetentinga valdžios institucija užtikrintų visas pagal šią direktyvą numatytas teises. Jei valstybės narės teisėje numatyta, kad sankcijas už nedidelius pažeidimus paskiria tokia valdžios institucija ir jei numatyta apskundimo jurisdikciją baudžiamosiose bylose turinčiame teisme galimybė arba galimybė kitaip perduoti bylą tokiam teismui, ši direktyva turėtų būti taikoma tik procedūroms tame teisme pateikus tokį skundą arba perdavus jam bylą;
- (18) direktyvoje turėtų būti aiškiai įtvirtinta teisė į informaciją apie procesines teises, kuri išplaukia iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos;
- (19) kompetentingos valdžios institucijos turėtų nedelsdamos žodžiu arba raštu informuoti, kaip numatyta šioje direktyvoje, įtariamąjį arba kaltinamąjį apie tas pagal nacionalinę teisę taikomas teises, kurios yra svarbiausios siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą. Siekiant užtikrinti veiksmingą praktinį naudojimąsi tomis teisėmis, informacija turėtų būti nedelsiant suteikiama proceso metu ir ne vėliau kaip prieš pirmąją oficialią įtariamąjo arba kaltinamąjo apklausą policijoje arba kitoje kompetentingoje valdžios institucijoje;
- (20) šioje direktyvoje nustatomos minimalios informacijos suteikimo apie įtariamąjo arba kaltinamąjo teises taisyklės. Tai nedaro poveikio informacijai, pateiktinai apie kitas procesines teises, kylančias iš Chartijos, EŽTK, nacionalinės teisės ir taikomos Sąjungos teisės, kaip jas aiškina atitinkami teismai. Kai tik suteikiama informacija apie konkrečią teisę, kompetentingos valdžios institucijos neprivalo jos pateikti dar kartą, išskyrus atvejus, kai to

⁽¹⁾ OL C 295, 2009 12 4, p. 1.

⁽²⁾ OL C 115, 2010 5 4, p. 1.

⁽³⁾ OL L 280, 2010 10 26, p. 1.

- reikia atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes arba kai to reikalaujama pagal nacionalinėje teisėje nustatytas specialias taisykles;
- (21) nuorodos šioje direktyvoje į suimtus ar sulaikytus įtariamuosius arba kaltinamuosius turėtų būti suprantamos kaip bet kuris atvejis, kai baudžiamojo proceso metu įtariamiesiems arba kaltinamiesiems atimama laisvė EŽTK 5 straipsnio 1 dalies c punkto prasme, kaip jis yra išaiškintas Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje;
- (22) kai įtariamasis arba kaltinamasis suimamas arba sulaikomas, informacija apie taikytinas procesines teises turėtų būti pateikiama įteikiant raštišką pranešimą apie teises, suformuluotą taip, kad jis būtų lengvai suprantamas, siekiant padėti tam asmeniui iš tikrųjų suprasti savo teises. Toks pranešimas apie teises turėtų būti nedelsiant įteiktas kiekvienam suimtam asmeniui, kurio laisvę teisėsaugos institucijos apriboja baudžiamojo proceso eigoje. Jame turėtų būti nurodyta pagrindinė informacija apie galimybę užginčyti suėmimo teisėtumą, pasiekti, kad sprendimas dėl sulaikymo būtų peržiūrėtas, arba prašyti sąlyginio paleidimo tais atvejais, kai tokia teisė yra numatyta nacionalinėje teisėje ir joje numatyta apimtimi. Siekiant valstybėms narėms padėti parengti tokių pranešimų apie teises, I priede pateikiamas pavyzdys. Tas pavyzdys yra orientacinis ir jis gali būti peržiūrimas atsižvelgiant į Komisijos ataskaitą dėl šios direktyvos įgyvendinimo ir išgaliojus visoms Veiksmų plano priemonėms. Į pranešimą apie teises taip pat gali būti įtrauktos ir kitos svarbios valstybėje narėje suteikiamos procesinės teisės;
- (23) specialias įtariamųjų arba kaltinamųjų teisės į informacijos suteikimą kitam asmeniui apie suėmimą arba sulaikymą sąlygas ir taisykles valstybės narės nustato savo nacionalinėje teisėje. Kaip numatyta Veiksmų plane, naudojimasis ta teise neturėtų trukdyti deramai baudžiamojo proceso eigai;
- (24) šia direktyva nedaromas poveikis nacionalinės teisės nuostatomis, susijusioms su sulaikymo įstaigose laikomų asmenų saugumu;
- (25) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad pagal šią direktyvą teikiama informacija įtariamajam arba kaltinamajam prirėkus raštu ar žodžiu būtų išversta į jam suprantamą kalbą, laikantis Direktyva 2010/64/ES nustatytų standartų;
- (26) kompetentingos valdžios institucijos, suteikdamos informaciją įtariamajam arba kaltinamajam pagal šią direktyvą, turėtų ypač daug dėmesio skirti tiems asmenims, kurie, pavyzdžiui, dėl jauno amžiaus arba psichinės ar fizinės būklės negali suprasti informacijos turinio arba reikšmės;
- (27) asmeniui, įtariamam arba kaltinamam įvykdžius nusikaltimą veiką, turėtų būti suteikiama visa informacija apie kaltinimus, kuri jam reikalinga pasiruošti gynybai ir kuri užtikrina teisingą teismo procesą;
- (28) informacija, kuri suteikiama įtariamajam arba kaltinamajam apie nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jis yra įtariamasis arba kaltinamas, turėtų būti suteikiama nedelsiant ir ne vėliau kaip prieš pirmąją oficialią įtariamąją arba kaltinamąją apklausą policijoje arba kitoje kompetentingoje valdžios institucijoje ir nedarant įtakos vykstančių tyrimų eigai. Su nusikalstama veika susijusių faktų aprašymas, įskaitant, kai tai yra žinoma, nusikalstamos veikos įvykdymo laiką ir vietą, taip pat galimą inkriminuojamos nusikalstamos veikos teisinį kvalifikavimą, turėtų būti suteiktas kuo išsamiau ir susietas su tuo baudžiamojo proceso etapu, kuriuo šis aprašymas teikiamas, kad būtų užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas ir veiksmingai pasinaudota teise į gynybą;
- (29) kai baudžiamojo procesu metu kaltinimo aplinkybės pasikeičia taip, kad pradeda daryti reikšmingą įtaką įtariamajam arba kaltinamajam padėčiai, jis turėtų būti informuotas apie tuos pokyčius, kai tai yra būtina siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą ir suteikti galimybę tinkamu laiku veiksmingai pasinaudoti teise į gynybą;
- (30) dokumentai ir tam tikrais atvejais fotografijos, garso ir vaizdo įrašai, kurie yra būtini siekiant pagal nacionalinę teisę veiksmingai užginčyti įtariamąją arba kaltinamąją suėmimo arba sulaikymo teisėtumą, turėtų būti pateikti įtariamajam arba sulaikytajam, arba jo advokatui ne vėliau kaip iki tol, kai kompetentingos teisminės institucijos prašoma priimti sprendimą dėl suėmimo arba sulaikymo teisėtumo pagal EŽTK 5 straipsnio 4 dalį, ir laiku, kad būtų suteikta galimybė veiksmingai pasinaudoti teise užginčyti suėmimo arba sulaikymo teisėtumą;
- (31) taikant šią direktyvą, galimybė susipažinti su kompetentingų valdžios institucijų nagrinėjant konkrečią baudžiamąją bylą turimais įtariamąjį arba kaltinamąjį kaltinančiais arba išteisinančiais daiktiniais įrodymais, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje, turėtų apimti galimybę susipažinti su tokia medžiaga, kaip antai dokumentais ir tam tikrais atvejais fotografijomis bei garso ir vaizdo įrašais. Tokia medžiaga gali būti pateikta bylos dokumentuose arba kompetentingos valdžios institucijos juos gali saugoti kitaip, nacionalinėje teisėje numatytu atitinkamu būdu;
- (32) galimybė susipažinti su kompetentingų valdžios institucijų turimais įtariamąjį arba kaltinamąjį kaltinančiais ar išteisinančiais daiktiniais įrodymais, kaip numatyta šioje direktyvoje, gali būti nesuteikta pagal nacionalinę teisę, jei dėl tokio suteikimo gali kilti didelė grėsmė kito asmens gyvybei arba pagrindinėms teisėms arba tokio suteikimo atsisakymas yra griežtai būtinas siekiant apsaugoti svarbų

viešąjį interesą. Tokio suteikimo atsisakymas priimamas atsižvelgiant į įtariamąjo arba kaltinamojo teisę į gynybą ir į įvairius baudžiamojo proceso etapus. Tokio suteikimo apribojimai turėtų būti aiškinami griežtai ir vadovaujantis teisės į teisingą bylos nagrinėjimą principu, kaip numatyta EŽTK ir aiškinama Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje;

- (33) taikant teisę susipažinti su bylos medžiaga neturėtų būti daromas poveikis nacionalinės teisės nuostatomis dėl asmens duomenų apsaugos ir saugomų liudytojų buvimo vietos;
- (34) susipažinimas su bylos medžiaga, kaip numatyta šioje direktyvoje, turėtų būti nemokamas, nedarant poveikio nacionalinei teisei, kurioje numatomi mokesčiai už bylos dokumentų kopijavimą arba tokios medžiagos siuntimo atitinkamam asmeniui arba jo advokatui išlaidų padengimas;
- (35) kai informacija teikiama pagal šią direktyvą, kompetentingos valdžios institucijos turėtų tą registruoti pagal nacionalinę teisę nenumatydamos papildomų pareigų įvesti naują tvarką arba padidinti administracinę našą;
- (36) įtariamasis arba kaltinamasis, arba jo advokatas turėtų turėti teisę pagal nacionalinę teisę užginčyti tai, kad kompetentingos valdžios institucijos nepateikia informacijos ar neatskleidžia tam tikros bylos medžiagos arba atsisako tą padaryti pagal šią direktyvą. Dėl tos teisės valstybės narės nėra įpareigojamos numatyti specialios apeliacijų procedūros, konkretaus mechanizmo ar skundų nagrinėjimo procedūros, kurių laikantis būtų galima užginčyti tokį informacijos nepateikimą ar atsisakymą ją pateikti;
- (37) nedarydamos poveikio teismų nepriklausomumui ir atsižvelgdamos į teismų struktūros skirtumus Sąjungoje, valstybės narės turėtų organizuoti tinkamą atitinkamų pareigūnų mokymą šios direktyvos įgyvendinimo klausimais arba skatinti tokio mokymo organizavimą;
- (38) valstybės narės turėtų imtis visų veiksmų, būtinų siekiant laikytis šios direktyvos. Kai kurių nuostatų, pavyzdžiui, dėl pareigos paprasta ir lengvai suprantama kalba suteikti įtariamajam arba kaltinamajam informaciją apie jo teises, veiksmingas įgyvendinimas praktikoje galėtų būti pasiektas taikant įvairias priemones, įskaitant ne teisėkūros priemones, pavyzdžiui, organizuojant kompetentingų valdžios institucijų darbuotojų mokymą arba pateikiant pranešimą apie teises, parengtą paprasta ir ne techninio pobūdžio kalba, kurią nesunkiai suprastų eilinis asmuo, neturintis žinių apie baudžiamojo proceso teisę;
- (39) be to, šioje direktyvoje numatyta teisė į rašytinę informaciją apie teises sulaikymo metu *mutatis mutandis* turėtų

būti taikoma asmenims, suimtiems Europos arešto orderio vykdymo tikslu pagal 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos ⁽¹⁾. Siekiant padėti valstybėms narėms parengti pranešimą apie teises tokiems asmenims, II priede pateikiamas pranešimo apie teises pavyzdys. Tas pavyzdys yra orientacinis ir jis gali būti peržiūrimas atsižvelgiant į Komisijos ataskaitą dėl šios direktyvos įgyvendinimo ir įsigaliojus visoms Veiksmų plano priemonėms;

- (40) šia direktyva nustatomi minimalūs reikalavimai. Valstybės narės gali suteikti daugiau teisių, nei nustatyta šioje direktyvoje, siekdamos užtikrinti aukštesnio lygio apsaugą taip pat tais atvejais, kurie nėra konkrečiai numatyti šioje direktyvoje. Apsaugos lygis niekada neturėtų būti žemesnis nei numatyta pagal EŽTK nustatytus standartus, kurie yra išaiškinti Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje;
- (41) šia direktyva paisoma Chartija pripažįstamų pagrindinių teisių ir principų. Šia direktyva visų pirma siekiama puoselėti teisę į laisvę, teisę į teisingą bylos nagrinėjimą ir teisę į gynybą. Ji turėtų būti atitinkamai įgyvendinama;
- (42) šios direktyvos nuostatos, kurios atitinka EŽTK garantuojamas teises, turėtų būti aiškinamos ir įgyvendinamos nuosekliai su tomis teisėmis, atsižvelgiant į tai, kaip jos išaiškintos atitinkamoje Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje;
- (43) kadangi šios direktyvos tikslas, t. y. nustatyti bendrus minimalius standartus dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese, valstybės narės negali deramai pasiekti nei centriniu, nei regionų ar vietos lygiu ir kadangi dėl siūlomo veiksmo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;
- (44) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo (Nr. 21) dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 3 straipsnį tos valstybės narės pranešė apie savo pageidavimą dalyvauti priimant ir taikant šią direktyvą;
- (45) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo (Nr. 22) dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma,

⁽¹⁾ OL L 190, 2002 7 18, p. 1.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šia direktyva nustatomos taisyklės, susijusios su įtariamųjų ar kaltinamųjų teise į informaciją apie jų teises baudžiamajame procese ir apie jiems pareikštus kaltinimus. Ja taip pat nustatomos taisyklės, susijusios su asmenų, kuriems taikomas Europos arešto orderis, teise į informaciją apie jų teises.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma nuo momento, kai valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos praneša asmenims, kad jie įtariamieji arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, iki proceso pabaigos, t. y. iki bus galutinai išspręstas klausimas, ar įtariamasis arba kaltinamasis įvykdė nusikalstamą veiką, įskaitant, jei taikoma, nuteisimą ir sprendimo dėl apeliacinio skundo priėmimą.

2. Kai pagal valstybės narės teisę numatyta, kad sankcijas už nedidelį pažeidimą skiria kita nei teismas, turintis jurisdikciją baudžiamosiose bylose, valdžios institucija ir tokios sankcijos skyrimas gali būti užginčytas tokia teisme, ši direktyva taikoma tik procedūroms tame teisme nagrinėjant tokį skundą.

3 straipsnis

Teisė į informaciją apie teises

1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems nedelsiant būtų pateikta informacija bent apie šias pagal nacionalinę teisę taikomas procesines teises, kad tomis teisėmis būtų galima veiksmingai pasinaudoti:

- a) teisę turėti advokatą;
- b) teisę gauti nemokamas teisinės konsultacijas ir tokių konsultacijų gavimo sąlygas;
- c) teisę būti informuotam apie kaltinimus pagal 6 straipsnį;
- d) teisę į vertimą žodžiu ir raštu;
- e) teisę tylėti.

2. Valstybės narės užtikrina, kad informacija, nurodyta 1 dalyje, būtų teikiama žodžiu arba raštu paprasta ir lengvai suprantama kalba, atsižvelgiant į specialius pažeidžiamų įtariamųjų arba kaltinamųjų poreikius.

4 straipsnis

Pranešimas apie teises sulaikymo metu

1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji arba kaltinamieji, kurie yra suimti arba sulaikyti, nedelsiant gautų raštišką pranešimą apie teises. Jiems suteikiama galimybė perskaityti pranešimą apie teises ir leidžiama jį pasilikti visą jų laisvės apribojimo laikotarpį.

2. Be 3 straipsnyje nustatytos informacijos, į šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą apie teises turi būti įtraukiama informacija ir apie šias pagal nacionalinę teisę taikomas teises:

- a) teisę susipažinti su bylos medžiaga;
- b) teisę informuoti konsulines įstaigas ir vieną asmenį;
- c) teisę gauti skubią medicininę pagalbą ir
- d) apie tai, kiek maksimaliai valandų (dienų) gali būti ribojama įtariamąjo ar kaltinamojo laisvė iki bylos nagrinėjimo teisminėje institucijoje pradžios.

3. Pranešime apie teises taip pat pateikiama pagrindinė informacija apie galimybę pagal nacionalinę teisę užginčyti suėmimo teisėtumą, pasiekti, kad sprendimas dėl sulaikymo būtų peržiūrėtas, ar prašyti sąlyginio paleidimo.

4. Pranešimas apie teises parengiamas paprasta ir lengvai suprantama kalba. I priede pateikiamas orientacinis pranešimo apie teises pavyzdys.

5. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamasis arba kaltinamasis pranešimą apie teises gautų raštu jam suprantama kalba. Jei pranešimas apie teises nėra parengtas atitinkama kalba, įtariamasis arba kaltinamasis apie savo teises informuojamas žodžiu jam suprantama kalba. Pranešimas apie teises jo suprantama kalba jam įteikiamas nedelsiant.

5 straipsnis

Pranešimas apie teises Europos arešto orderio vykdymo procedūrose

1. Valstybės narės užtikrina, kad asmenys, kurie yra suimti Europos arešto orderio vykdymo tikslu, nedelsiant gautų atitinkamą pranešimą apie teises, kuriame pateikiama informacija apie jų teises pagal nacionalinę teisę, kuria vykdančioje valstybėje narėje įgyvendinamas Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR.

2. Pranešimas apie teises parengiamas paprasta ir lengvai suprantama kalba. II priede pateikiamas orientacinis pranešimo apie teises pavyzdys.

6 straipsnis

Teisė į informaciją apie kaltinimus

1. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems būtų pateikta informacija apie nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jie yra įtariamieji arba kaltinami. Ta informacija suteikiama nedelsiant ir yra tiek išsami, kiek tai yra būtina užtikrinti teisingą procesą ir veiksmingą naudojimąsi teise į gynybą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji arba kaltinamieji, kurie yra suimti arba sulaikyti, būtų informuoti apie jų suėmimo arba sulaikymo priežastis, įskaitant nusikalstamą veiką, kurios įvykdymu jie yra įtariamieji ar jiems pareikšti kaltinimai dėl jos įvykdymo.

3. Valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip iki kaltinimų esmės perdavimo teismui būtų suteikta išsami informacija apie kaltinimą, įskaitant nusikalstamos veikos pobūdį ir teisinį kvalifikavimą bei kaltinamųjų dalyvavimo vykdančią nusikalstamą veiką pobūdį.

4. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamieji arba kaltinamieji būtų nedelsiant informuoti apie bet kokius informacijos, pateiktos pagal šį straipsnį, pasikeitimus, kai tai yra būtina užtikrinti teisingą procesą.

7 straipsnis

Teisė susipažinti su bylos medžiaga

1. Tais atvejais, kai asmuo yra suimamas ir sulaikomas bet kuriuo baudžiamojo proceso etapu, valstybės narės užtikrina, kad suimtiesiems arba sulaikytiesiems, arba jų advokatams būtų pateikti su konkrečia byla susiję kompetentingų valdžios institucijų turimi dokumentai, kurie yra svarbūs siekiant veiksmingai apskusti pagal nacionalinę teisę suėmimo ar sulaikymo teisėtumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, arba jų advokatui būtų suteikta teisė susipažinti bent su visais kompetentingų valdžios institucijų turimais įtariamuosius arba kaltinamuosius kaltinančiais ar išteisinančiais daiktiniais įrodymais, kad būtų užtikrintas teisingas procesas ir pasirengta gynybai.

3. Nedarant poveikio 1 daliai, galimybė susipažinti su 2 dalyje nurodyta medžiaga turi būti suteikta laiku, kad būtų galima veiksmingai pasinaudoti teise į gynybą, ir ji suteikiama ne vėliau kaip iki kaltinimų esmės perdavimo teismui. Jei kompetentingos valdžios institucijos gauna papildomų daiktinių įrodymų, laiku suteikiama teisė susipažinti su ta medžiaga, kad į ją būtų galima atsižvelgti.

4. Nukrypstant nuo 2 ir 3 dalių, jei tai nepažeidžia teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, teisė susipažinti su tam tikra medžiaga gali būti nesuteikta, jei dėl tokio susipažinimo gali kilti didelė grėsmė kito asmens gyvybei arba pagrindinėms teisėms, arba jei tai yra griežtai būtina siekiant apsaugoti svarbų viešąjį interesą, pavyzdžiui, tais atvejais, kai kyla pavojus sutrukdyti vykdomam tyrimui, arba jei tai gali rimtai pažeisti valstybės narės, kurioje vyksta baudžiamasis teismo procesas, nacionalinį saugumą. Valstybės narės užtikrina, kad pagal nacionalinėje teisėje numatytą tvarką sprendimą neatskleisti tam tikros medžiagos vadovaujantis šia dalimi priimtą teismas arba sprendimui bent būtų taikoma teisminė peržiūra.

5. Šiame straipsnyje nurodyta teisė susipažinti su informacija suteikiama nemokamai.

8 straipsnis

Peržiūra ir teisių gynimo priemonės

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų užregistruoti tie atvejai, kai įtariamajam arba kaltinamajam suteikiama informacija pagal 3–6 straipsnius, laikantis atitinkamos valstybės narės teisėje nurodytos registravimo tvarkos.

2. Valstybės narės užtikrina, kad įtariamasis arba kaltinamasis, arba jo advokatas turėtų teisę nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka užginčyti tai, kad kompetentingos valdžios institucijos nepateikė informacijos ar atsisakė ją pateikti pagal šią direktyvą.

9 straipsnis

Mokymas

Nedarant poveikio teismų nepriklausomumui ir atsižvelgiant į teismų struktūros skirtumus Sąjungoje, valstybės narės prašo už teisėjų, prokurorų, policijos ir baudžiamuosiuose procesuose dalyvaujančių teismo darbuotojų mokymą atsakingų asmenų organizuoti tinkamą mokymą atsižvelgiant į šios direktyvos tikslus.

10 straipsnis

Regreso draudimas

Jokia šios direktyvos nuostata negali būti aiškinama kaip ribojanti teises ar procesines garantijas, kurios užtikrinamos pagal Chartiją, EŽTK, kitas susijusias tarptautinės teisės arba valstybių narių teisės nuostatas, kuriose numatoma aukštesnio lygio apsauga, arba kaip nukrypstanti nuo jų.

11 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2014 m. birželio 2 d.

2. Valstybės narės perduoda Komisijai tų priemonių tekstus.

3. Valstybės narės, tvirtindamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

12 straipsnis

Ataskaita

Komisija ne vėliau kaip 2015 m. birželio 2 d. pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje įvertinama, kokių mastu valstybės narės ėmėsi priemonių, būtinų šiai direktyvai įgyvendinti, prireikus kartu pateikdama pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

13 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

*14 straipsnis***Adresatai**

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2012 m. gegužės 22 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

M. SCHULZ

Tarybos vardu

Pirmininkas

N. WAMMEN

I PRIEDAS

Orientacinis pranešimo apie teises pavyzdys

Šio pavyzdžio tikslas – padėti nacionalinėms valdžios institucijoms rengti savo pranešimą apie teises nacionaliniu lygiu. Valstybės narės neprivalo naudoti šio pavyzdžio. Rengdamos savo pranešimą apie teises, valstybės narės gali taisyti šį pavyzdį, kad jis atitiktų jų nacionalines taisykles, ir pridėti papildomos naudingos informacijos. Valstybių narių pranešimas apie teises įteikiamas suėmimo arba sulaikymo metu. Vis dėlto tai nereiškia, kad vykstant baudžiamajam procesui valstybės narės negali įtariamiesiems arba kaltinamiesiems teikti informacijos raštu kitomis aplinkybėmis.

Kai esate sulaikytas arba suimtas, Jūs turite šias teises:

A. ADVOKATO PAGALBA IR (ARBA) TEISĖ GAUTI TEISINĘ PAGALBĄ

Jūs turite teisę konfidencialiai pasitarti su advokatu. Advokatas turi būti nepriklausomas nuo policijos. Jūs galite prašyti policijos pagalbos, kad Jums padėtų susisiekti su advokatu. Tam tikrais atvejais pagalba gali būti suteikta nemokamai. Norėdami gauti papildomos informacijos, kreipkitės į policiją.

B. INFORMACIJA APIE KALTINIMUS

Jūs turite teisę žinoti, kodėl buvote suimtas arba sulaikytas ir kuo esate įtariamasis ar kaltinamas.

C. VERTIMAS ŽODŽIU IR RAŠTU

Jei nekalbate policijos ar kitų kompetentingų valdžios institucijų kalba arba jos nesuprantate, Jūs turite teisę į nemokamą vertėjo žodžiu pagalbą. Vertėjas žodžiu Jums gali padėti susikalbėti su advokatu ir jis privalo užtikrinti Jūsų pokalbio turinio konfidencialumą. Jūs turite teisę į tai, kad Jums būtų išverstos bent svarbios pagrindinių dokumentų dalys, įskaitant visas teismo nutartis dėl Jūsų suėmimo ar kardomojo kalinimo, visus kaltinimus ir kaltinamuosius aktus bei nuosprendžius. Kai kuriomis aplinkybėmis šie dokumentai gali būti išversti žodžiu arba pateikta jų santrauka.

D. TEISĖ TYLĖTI

Kai Jus apklausia policija arba kitos kompetentingos valdžios institucijos, neprivalote atsakyti į klausimus apie inkriminuojamą nusikalstamą veiką. Jūs turėtumėte prašyti advokato padėti Jums nuspręsti dėl šio klausimo.

E. GALIMYBĖ SUSIPAŽINTI SU DOKUMENTAIS

Suėmimo ir sulaikymo metu Jūs (arba Jūsų advokatas) turite teisę susipažinti su pagrindiniais dokumentais, kurių reikia užginčyti suėmimą arba sulaikymą. Jei Jūsų byla bus nagrinėjama teisme, Jūs (arba Jūsų advokatas) turėsite teisę susipažinti su Jus kaltinančiais arba išteisinančiais daiktiniais įrodymais.

F. KITO ASMENS INFORMAVIMAS APIE SUĖMIMĄ AR SULAIKYMĄ ARBA KONSULINIŲ ĮSTAIGŲ ARBA AMBASADOS INFORMAVIMAS

Suėmimo arba sulaikymo metu Jūs turėtumėte pranešti policijai, ar norėtumėte ką nors, pavyzdžiui, šeimos narį arba darbdavį, informuoti apie savo sulaikymą. Tam tikrais atvejais Jūsų teisė informuoti kitus asmenis apie savo sulaikymą gali būti laikinai apribota. Tokiais atvejais policija Jus apie tai informuos.

Jei esate užsienietis, praneškite policijai, ar norite apie savo sulaikymą pranešti konsulinei įstaigai arba ambasadai. Taip pat prašome pranešti policijai, ar norite susisiekti su savo konsulinės įstaigos arba ambasados pareigūnu.

G. SKUBI MEDICININĖ PAGALBA

Suėmimo arba sulaikymo metu Jūs turite teisę į skubią medicininę pagalbą. Prašome pranešti policijai, ar Jums reikės tokios pagalbos.

H. LAISVĖS ATĖMIMO TRUKMĖ

Po suėmimo iš Jūsų gali būti atimta laisvė arba Jūs galite būti sulaikytas ne ilgesniam kaip ... [įrašykite taikomą valandų (dienų) skaičių] laikotarpiui. Pasibaigus tam laikotarpiui, Jūs turite būti paleistas arba išklausytas teisėjo, kuris priims sprendimą dėl Jūsų tolesnio sulaikymo. Paprašykite advokato arba teisėjo informacijos apie galimybę užginčyti suėmimą, persvarstyti sprendimą dėl sulaikymo arba prašyti sąlyginio paleidimo.

II PRIEDAS

Orientacinis pranešimo apie teises asmenims, sulaikytiems pagal Europos arešto orderį, pavyzdys

Šio pavyzdžio tikslas – padėti nacionalinėms valdžios institucijoms rengti savo pranešimą apie teises nacionaliniu lygiu. Valstybės narės neprivalo naudoti šio pavyzdžio. Rengdamos savo pranešimą apie teises, valstybės narės gali taisyti šį pavyzdį taip, kad jis atitiktų jų nacionalines taisykles, ir pridėti papildomos naudingos informacijos.

Jūs buvote suimtas pagal Europos arešto orderį. Jūs turite šias teises:

A. INFORMACIJA APIE EUROPOS AREŠTO ORDERĮ

Jūs turite teisę būti informuotas apie Europos arešto orderio, kurio pagrindu buvote suimtas, turinį.

B. ADVOKATO PAGALBA

Jūs turite teisę konfidencialiai pasitarti su advokatu. Advokatas turi būti nepriklausomas nuo policijos. Jūs galite prašyti policijos pagalbos, kad Jums padėtų susisiekti su advokatu. Tam tikrais atvejais pagalba gali būti suteikta nemokamai. Norėdami gauti papildomos informacijos, kreipkitės į policiją.

C. VERTIMAS ŽODŽIU IR RAŠTU

Jei nekalbate policijos ar kitų kompetentingų valdžios institucijų kalba arba jos nesuprantate, Jūs turite teisę į nemokamą vertėjo žodžiu pagalbą. Vertėjas žodžiu gali Jums padėti susikalbėti su savo advokatu ir jis privalo užtikrinti šio pokalbio turinio konfidencialumą. Jūs turite teisę į Europos arešto orderio vertimą į Jums suprantamą kalbą. Kai kuriomis aplinkybėmis jis gali būti išverstas žodžiu arba pateikta jo santrauka.

D. GALIMYBĖ PAREIKŠTI SUTIKIMĄ

Galite sutikti arba nesutikti, kad Jus perduotų valstybei, kuri Jūsų ieško. Jūsų sutikimas pagreitintų procesą. [Tam tikros valstybės narės gali pridėti šį sakinį: „Vėlesniu etapu gali būti sunku arba net neįmanoma šį sprendimą pakeisti.“] Norėdami gauti papildomos informacijos, kreipkitės į valdžios institucijas arba į savo advokatą.

E. KLAUSYMAS

Jei nesutinkate būti perduotas, Jūs turite teisę būti išklausytas teisme.